

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 180, of. 404,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova / Republic of Moldova
бул. Штефан чел Маре 180, оф. 404,
MD-2004, Кишинёв, Республика Молдова
+373 22 212 817; info@egalitate.md; www.egalitate.md

AVIZ CONSULTATIV
din 07 iulie 2023
în cauza nr. 97/22

Membrii Consiliului participanți la examinarea sesizării:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

I. Motivul și faptele sesizării

1.1 Consiliul pentru egalitate, la data de 18 mai 2022, a înregistrat plângerea depusă de Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova privind pretinsa discriminare în acces la servicii de protecție socială pe criteriu de dizabilitate. Potrivit petiționarei, persoanele cu dizabilități severe au opțiunea de a beneficia de serviciul social “Asistență Personală” sau de o alocație lunară pentru îngrijire, însoțire și supraveghere. Totuși, petiționara susține că prevederile legale, care reglementează serviciile sociale și prestațiile disponibile persoanelor cu dizabilități severe nu le oferă aceeași gamă de servicii sau oferă alocații care de facto nu acoperă necesitățile reale pentru care au fost instituite, având o abordare discriminatorie. În această privință, Consiliul urmează să se expună asupra conformității prevederilor contestate cu standardele în vigoare privind nediscriminarea.

II. Temeiul emiterii avizului consultativ

2.1 Consiliul, conducându-se de prevederile art. 12 alin. (1) lit. a) și lit. f) din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 19, 21 lit. a) din Legea nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, decide emiterea prezentului aviz consultativ.

III. Dreptul relevant

3.1 **Constituția Republicii Moldova, art. 16 alin. (2)** Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială.

3.2 **Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale, art. 2 alin.**

1. Fiecare stat parte la prezentul Pact se angajează să acționeze, atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în prezentul Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative; **alin. 2.** Statele părți la prezentul Pact se angajează să garanteze că drepturile enunțate în el vor fi exercitate fără nici o discriminare

întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau pe orice altă împrejurare.

3.3 Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, art. 4 alin. 1. Statele Părți se angajează să asigure și să promoveze exercitarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale pentru toate persoanele cu dizabilități fără nici un fel de discriminare pe criteriu de dizabilitate. În acest scop, Statele Părți se angajează: (a) Să adopte toate măsurile legislative, administrative și de altă natură pentru implementarea drepturilor recunoscute în această Convenție; (b) Să întreprindă toate măsurile corespunzătoare, inclusiv cele legislative, pentru a modifica sau aboli legile, regulile, obiceiurile și practicile existente, care constituie discriminare a persoanelor cu dizabilități; (c) Să țină cont de protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități la elaborarea politicilor și programelor; **alin. 2.** Cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, fiecare Stat Parte se angajează să întreprindă măsuri, în limita maximă a resurselor disponibile și, atunci când este necesar, în contextul cooperării internaționale, pentru a atinge progresiv realizarea deplină a acestor drepturi, fără a prejudicia obligațiile cu aplicare imediată potrivit dreptului internațional, prevăzute în prezenta Convenție.

3.4 Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, art. 1 alin. (1) Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, origine națională, etnică și socială, statut social, cetățenie, limbă, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen, statut matrimonial, orientare sexuală, dizabilitate, stare de sănătate, statut HIV, opinie, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu; **art. 2 discriminare** – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți, interese legitime și beneficii ale persoanei sau ale unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile protejate, reale sau presupuse, în afară de cazul în care acestea se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a aceluși scop sunt proporționale, adecvate și necesare; **art. 3** Subiecții domeniului discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 8 alin. (1)** Este interzisă orice formă de discriminare privind accesul la următoarele servicii și privind furnizarea acestora: **lit. c)** serviciile de protecție socială.

3.5 Legea privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni nr. 499/1999, art. 1 alocație socială de stat, denumită în continuare alocație - sumă de bani achitată lunar sau o singură dată din bugetul de stat persoanelor care nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat; *persoane cu dizabilități severe, accentuate și medii* – persoane cu dizabilități care nu au acumulat stagiul de cotizare necesar pentru stabilirea pensiei de dizabilitate; **art. 2 alin. (2)** În cazul în care persoana îndeplinește condițiile pentru obținerea mai multor tipuri de alocații, stabilite prin prezenta lege, cu excepția alocației pentru îngrijire, însoțire și supraveghere, acestea i se stabilește o singură alocație; **art. 3** De alocații beneficiază următoarele categorii de persoane: a) persoanele cu dizabilități severe, accentuate și medii; b) persoanele cu dizabilități severe, accentuate și medii din copilărie; c) copiii cu dizabilități severe, accentuate și medii în vârstă de până la 18 ani; d) copiii care au pierdut întreținătorul; e) persoanele care au atins vârsta de pensionare; f) persoanele care îngrijesc, însoțesc și supraveghează un copil cu dizabilități severe în vârstă de până la 18 ani; g) persoanele cu dizabilități severe din copilărie – pentru îngrijire, însoțire și supraveghere; h) persoanele cu dizabilități severe nevăzătoare – pentru îngrijire, însoțire și supraveghere; **art. 7 alin. (1)** Alocația pentru persoanele cu dizabilități severe, accentuate și medii, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități din copilărie, precum și pentru copiii cu dizabilități severe, accentuate și medii, se

stabilește în cazurile când persoanele indicate nu beneficiază de dreptul la pensie de asigurări sociale de stat și nu se află la întreținerea deplină a statului; **art. 8** Cuantumul alocației pentru persoanele cu dizabilități constituie un anumit procent din cuantumul pensiei minime pentru persoanele cu dizabilități severe, accentuate și medii, stabilit anual de către Guvern, inclusiv: a) persoanelor cu dizabilități severe, accentuate și medii – 80%; a¹) persoanelor cu dizabilități severe, stabilite până la vârsta de 23 de ani – 100%; b) persoanelor cu dizabilități severe, accentuate și medii din copilărie – 100%; c) copiilor cu dizabilități severe, accentuate și medii cu vârsta de până la 18 ani – 100%; **art. 14 alin. (1)** Alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere se stabilește: a) persoanelor care îngrijesc, însoțesc și supraveghează la domiciliu un copil cu dizabilități severe în vârstă de până la 18 ani; b) persoanelor cu dizabilități severe din copilărie; c) persoanelor cu dizabilități severe nevăzătoare; **alin. (2)** Alocația se acordă categoriilor de persoane specificate la alin. (1) lit. b) și c), beneficiare de pensii sau alocații, și nu poate fi stabilită concomitent; **alin. (3)** Pentru persoanele specificate la alin. (1) lit. a), alocația nu poate fi stabilită în cazul în care aceste persoane sânt beneficiare ale serviciului de asistență personală; **alin. (4)** Pentru categoriile de persoane specificate la alin. (1) lit. b) și c), alocația nu poate fi stabilită în cazul în care persoanele respective se află la întreținerea deplină a statului sau sânt beneficiare ale serviciului de asistență personală; **alin. (5)** Persoanele specificate la alin. (1) lit. a)–c) pot alege, la cerere, în schimbul serviciilor menționate la alin. (3) și (4), dreptul de a beneficia de alocație pentru îngrijire, însoțire și supraveghere; **art. 15 alin. (1)** Cuantumul alocației pentru îngrijire, însoțire și supraveghere constituie 80% din cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă, stabilit anual de către Guvern; **alin. (2)** Persoana care îngrijește, însoțește și supraveghează la domiciliu doi sau mai mulți copii cu dizabilități severe beneficiază de alocație pentru fiecare copil.

3.6 Legea cu privire la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60/2012, art. 2 *persoană cu dizabilități* – persoană cu deficiențe fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere/obstacole, pot îngreuna participarea ei deplină și eficientă la viața societății în condiții de egalitate cu celelalte persoane; *dizabilitate* – termen generic pentru afectări/deficiențe, limitări de activitate și restricții de participare, care denotă aspectele negative ale interacțiunii dintre individ (care are o problemă de sănătate) și factorii contextuali în care se regăsește (factorii de mediu și cei personali); *asistență personală* – servicii individualizate de asistentă (în domeniile protecției sociale, muncii, asistenței medicale, instructiv-educativ, informațional, accesului la infrastructură ș.a.) ce răspund nevoii de mobilitate și altor nevoi ale copilului sau adultului cu dizabilități severe, care necesită sprijin în procesul de integrare în societate, oferite în baza unui program individual de reabilitare și incluziune socială și a evaluării inițiale sau complexe; **art. 3 alin. (2)** Măsurile prevăzute de prezenta lege conduc la realizarea următoarelor obiective: **lit. g)** dezvoltarea serviciilor sociale adecvate nevoilor persoanelor cu dizabilități; **lit. i)** evitarea sau eliminarea oricăror forme de discriminare a persoanelor cu dizabilități; **art. 5** Protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități au la bază următoarele principii: **lit. e)** nediscriminarea; **art. 8 alin. (6)** Discriminarea persoanelor cu dizabilități constând în orice deosebire, excludere, marginalizare, limitare sau preferință, precum și în refuzul de creare a condițiilor favorabile și de adaptare rezonabilă, care conduc la imposibilitatea sau complicarea recunoașterii, îndeplinirii sau folosirii drepturilor civile, politice, economice, sociale sau culturale, este interzisă și se pedepsește conform legislației în vigoare; **alin. (12)** Statul întreprinde măsuri pentru a se asigura că toate categoriile de persoane cu dizabilități, inclusiv femeile și fetele cu dizabilități, nu sânt supuse discriminărilor multiple și beneficiază de toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului; **alin. (13)** Statul garantează excluderea oricărei forme de discriminare pe criteriu de dizabilitate; **art. 46 alin. (1)**

Persoanele cu dizabilități au dreptul la prestații de asigurări sociale în conformitate cu prevederile legislației în vigoare; **alin. (2)** Dacă nu întrunesc condițiile pentru acordarea prestațiilor de asigurări sociale, persoanele cu dizabilități beneficiază de prestații de asistență socială în conformitate cu prevederile legislației în vigoare; **art. 47 alin. (1)** Persoanele cu dizabilități au dreptul la asistență socială în conformitate cu prevederile legislației în vigoare; **alin. (2)** Asistența socială se asigură sub formă de prestații sociale și servicii sociale; **art. 48 alin. (1)** Persoanele cu dizabilități au dreptul la indemnizații, alocații, compensații, ajutoare sociale și la alte tipuri de prestații de asistență socială, în scopul minimalizării efectelor sau înlăturării consecințelor riscurilor sociale; **art. 53 alin. (1)** Structura teritorială de asistență socială prestează următoarele servicii sociale: **lit. a)** serviciul de îngrijire socială la domiciliu – pentru persoanele cu dizabilități lipsite de suport din partea copiilor, din partea familiei extinse, cât și din partea altor persoane (prietenilor, rudelor, vecinilor), care au nevoie de ajutorul unei alte persoane conform recomandărilor din programul individual de reabilitare și incluziune socială și conform evaluării complexe a persoanei/familiei, realizată de asistentul social angajat de structura teritorială de asistență socială pentru primărie și de echipa multidisciplinară; **lit. b)** serviciul de asistență personală – pentru persoanele cu dizabilități severe care necesită îngrijire, însoțire și supraveghere permanentă din partea unei alte persoane în procesul integrării lor în societate (în domeniile protecției sociale, muncii, asistenței medicale, instructiv-educativ, informațional, al accesului la infrastructură etc.), conform recomandărilor din programul individual de reabilitare și incluziune socială și conform evaluării complexe a persoanei/familiei, realizată de asistentul social angajat de structura teritorială de asistență socială pentru primărie și de echipa multidisciplinară; **alin. (7)** Beneficiarii serviciilor sociale specificate la alin. (1) lit. a) și b) pot alege, la cerere, în schimbul serviciilor menționate, dreptul de a beneficia de o alocație pentru îngrijire, însoțire și supraveghere în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

3.7 Hotărârea Guvernului nr. 929/2006 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de asigurări sociale de stat, alocațiilor sociale de stat, alocațiilor lunare de stat, indemnizațiilor, plăților periodice capitalizate și suportului financiar de stat, pct. 26 Alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere se plătește: a) persoanelor care îngrijesc, însoțesc și supraveghează la domiciliu un copil cu dizabilități severe până la vârsta de 18 ani; b) persoanelor cu dizabilități severe din copilărie; c) persoanelor cu dizabilități severe nevăzătoare; d) persoanelor cu dizabilități severe imobilizate la pat din categoria persoanelor stipulate în art. 9 alin. al treilea din Legea nr. 909/1992 privind protecția socială a cetățenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl, precum și persoanelor cu dizabilități severe în urma experiențelor nucleare, avariilor cu radiație ionizantă și a consecințelor lor la obiectivele atomice civile sau militare, imobilizate la pat, în conformitate cu art. 22 din Legea nr. 909/1992 privind protecția socială a cetățenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl; **pct. 27** Alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere se acordă categoriilor de persoane specificate la pct. 26 lit. b) - d), beneficiare de pensii sau alocații sociale de stat, și nu poate fi stabilită concomitent; **pct. 27¹** Pentru persoanele specificate la pct. 26 lit. a), alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere nu poate fi stabilită în cazul în care aceste persoane sânt beneficiare ale serviciului de asistență personală; **pct. 27²** Pentru categoriile de persoane specificate la pct. 26 lit. b) - d), alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere nu poate fi stabilită în cazul în care aceste persoane sunt beneficiare de servicii sociale care le asigură întreținere deplină din partea statului sau sânt beneficiare ale serviciului de asistență personală.

3.8 Hotărârea Guvernului nr. 314/2012 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Asistență personală” și a Standardelor

minime de calitate, pct. 1 Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social “Asistență personală” stabilește modul de organizare și funcționare a Serviciului social “Asistență personală” pentru persoanele cu dizabilități severe; **pct. 2** Serviciul social “Asistență personală” este un serviciu social specializat, instituit prin decizia autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea și ale municipiului Bălți; **pct. 3** Serviciul își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile legislației, prezentul Regulament, Standardele minime de calitate pentru Serviciul dat, dispozițiile autorităților administrației publice locale; **pct. 5** Scopul Serviciului este de a oferi asistență și îngrijire copiilor și adulților cu dizabilități severe, în vederea favorizării independenței și integrării lor în societate (în domeniile: protecție socială, muncă, asistență medicală, instructiv-educativ, informațional, acces la infrastructură etc.); **pct. 6** Obiectivele Serviciului sânt: 1) oferirea unor servicii de asistență și îngrijire flexibile, centrate pe persoană, care să îmbunătățească calitatea vieții și independența persoanelor cu dizabilități severe; 2) facilitarea accesului la educație și încadrare în câmpul muncii; 3) prevenirea instituționalizării persoanelor cu dizabilități; 4) sprijinirea beneficiarilor să mențină și să dezvolte relații sociale în familie și comunitate; **pct. 42** În funcție de planul individualizat de asistență, asistentul personal oferă următoarele servicii beneficiarului: 1) servicii de îngrijire personală – igienă personală, alimentație, îmbrăcare și dezbrăcare etc.; 2) mobilitate – deplasare în cadrul locuinței și în afara acesteia, ridicare și așezare, transfer, manipularea scaunului rulant etc.; 3) sarcini menajere de bază – suport pentru prepararea hranei, curățenie, spălatul hainelor, procurarea alimentelor și produselor, achitarea facturilor etc.; 4) participare la viața socială – suport pentru deplasare în exterior și comunicarea cu ceilalți, acces la serviciile comunitare, recreere, viața culturală și asociativă, educație și activitate de muncă; 5) supraveghere și îndrumare – ajutor pentru a se orienta în timp și spațiu, a-și asigura propria securitate, a-și dirija comportamentul său în relațiile cu ceilalți; **pct. 54** Încetarea prestării serviciilor de asistență personală are loc în unul dintre următoarele cazuri: 1) beneficiarul nu mai întrunește criteriile de eligibilitate pentru Serviciu; 2) beneficiarul sau, după caz, reprezentantul său legal solicită personal încetarea prestării Serviciului; 3) beneficiarul este deservit la domiciliu de către lucrătorul social; 4) beneficiarul sau, după caz, reprezentantul său legal primește sau solicită stabilirea alocației pentru îngrijire și/sau însoțire, supraveghere, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare; 5) termenul pentru care beneficiarul a fost admis în Serviciu a expirat; 6) decesul beneficiarului.

IV. În concluzie, Consiliul reține următoarele

4.1 Consiliul reține că Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova deplânge o serie de probleme cu care se confruntă persoanele cu dizabilități severe în acces la servicii și prestații de asistență socială. În particular, petiționara susține că legislația în vigoare abordează serviciul social „Asistență Personală” și alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere ca fiind un serviciu și o prestație similare ca scop, și anume – acoperirea necesităților de îngrijire, însoțire și supraveghere la domiciliu a persoanei cu dizabilități severe. Totuși, beneficiarii serviciului „Asistență Personală” și beneficiarii de alocație, deși sunt într-o situație comparabilă, sunt tratați într-o manieră diferită în funcție de opțiune, deoarece prevederile legale nu le oferă aceeași gamă de servicii sau oferă alocații care nu acoperă necesitățile reale pentru care au fost instituite. Din aceste considerente, Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova a solicitat constatarea elementelor discriminatorii în:

- art. 53 alin. 7 din Legea cu privire la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60/2012;

- pct. 54 subpct. (4) din Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea serviciului social „Asistență Personală”, aprobat prin HG nr. 314/2012, și
 - pct. 27¹ și 27² din Regulamentul privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de asigurări sociale de stat, alocațiilor sociale de stat, alocațiilor lunare de stat, indemnizațiilor, plăților periodice capitalizate și suportului financiar de stat, aprobat prin HG nr. 929/2006.
- 4.2 Respectiv, Consiliul urmează să examineze cadrul normativ în domeniu din perspectiva standardelor naționale și internaționale privind nediscriminarea, în vederea formulării propunerilor de modificare necesar a fi operate pentru a asigura concordanța dintre acestea.
- 4.3 Consiliul reține că serviciul social „Asistență Personală” este un serviciu social specializat ce oferă asistență și îngrijire copiilor și adulților cu dizabilități severe, în vederea favorizării independenței și integrării lor în societate. Alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere, potrivit art. 14 al Legii nr. 499/1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni, constituie o prestație socială lunară care se stabilește următoarelor categorii: a) persoanelor care îngrijesc, însoțesc și supraveghează la domiciliu un copil cu dizabilități severe în vârstă de până la 18 ani; b) persoanelor cu dizabilități severe din copilărie; c) persoanelor cu dizabilități severe nevăzătoare. Art. 14 a Legii nr. 499/1999 stipulează că persoanelor cu dizabilități severe cărora li s-a stabilit alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere nu pot fi beneficiare ale serviciului de asistență personală. Totodată, conform pct. 54 subpct. (4) din Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social „Asistență personală”, încetarea prestării serviciilor de asistență personală are loc în cazul în care beneficiarul sau, după caz, reprezentantul său legal primește sau solicită stabilirea alocației pentru îngrijire și/sau însoțire, supraveghere. Respectiv, serviciul social „Asistență Personală” și alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere constituie forme de asistență socială a persoanelor cu dizabilități severe alternative acordate în vederea acoperirii necesităților de îngrijire a persoanei cu dizabilități severe.
- 4.4 Totodată, Consiliul observă că o persoană cu dizabilități severe, care este beneficiară a serviciului „Asistență personală” va beneficia, în funcție de planul individualizat de asistență, de suportul unui asistent personal angajat pentru 8 ore pe zi (în cazul angajării pe normă întreagă), materializat prin: servicii de îngrijire personală – igienă personală, alimentație, îmbrăcare și dezbrăcare etc.; mobilitate – deplasare în cadrul locuinței și în afara acesteia, ridicare și așezare, transfer, manipularea scaunului rulant etc.; sarcini menajere de bază – suport pentru prepararea hranei, curățenie, spălatul hainelor, procurarea alimentelor și produselor, achitarea facturilor și altele. Pentru serviciile prestate asistentul personal angajat cu normă întreagă este remunerat cu un salariu care în 2022 a constituit 3294 lei.
- 4.5 Pe de altă parte, persoana cu dizabilități severe care beneficiază de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere, va primi lunar o alocație al cărei quantum a constituit în 2022 – 1823,04 lei, conform formulei stabilite de Legea nr. 499/1999. În aceste condiții, Consiliul observă că sistemul actual instituit acordă o mai mare protecție persoanelor cu dizabilități severe beneficiare a serviciului social „Asistență Personală”, or persoanele cu dizabilități severe beneficiare de alocație sunt în imposibilitatea să angajeze o persoană care să ofere serviciile nuanțate mai sus, întrucât quantumul alocației de care beneficiază este mai redus decât salariul unui asistent personal angajat cu normă întreagă.
- 4.6 Cu referire la cele invocate, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a recunoscut că serviciul social „Asistență Personală” și alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere au același scop, diferența este că, într-un caz suportul este sub formă de serviciu social, iar în celălalt este sub formă de prestație bănească, beneficiarii având posibilitatea de a alege și a decide singuri asupra necesității de prestație în bani sau sub forma serviciului social. În același context, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a remarcat că în 2022 de serviciul social

„Asistență Personală” beneficiau circa 6000 de persoane cu dizabilități severe, iar de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere beneficiau circa 12962 persoane cu dizabilități severe.

- 4.7 În această privință, analiza datelor furnizate relevă că serviciul „Asistență Personală” acoperă actualmente, din diverse motive care generează dificultăți în angajarea asistenților personali, necesitățile de îngrijire ale persoanelor cu dizabilități severe doar în proporție de 32%. Respectiv, celelalte persoane sunt nevoite să opteze pentru alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere. Dezavantajul suportat de persoanele care beneficiază de opțiunea alocației este și mai evident în cazul persoanelor cu dizabilități severe singuratiche, deoarece acestea sunt lipsite de suport din partea copiilor, din partea familiei extinse, sau din partea altor persoane (prietenilor, rudelor, vecinilor), fiind în situația de a identifica singure persoane, care să le ofere îngrijirea necesară. Astfel, Consiliul observă că deși în ambele cazuri persoanele au o dizabilitate severă, care determină aceleași necesități de îngrijire, acestea dispun de resurse în cuantum diferit pentru a le acoperi. De asemenea, Consiliului nu i-a fost oferită o justificare obiectivă și rezonabilă a diferenței dintre cuantumul alocației pentru îngrijire, însoțire și supraveghere și salariul unui asistent personal, în condițiile în care aceste forme de asistență socială urmează să acopere aceleași necesități de îngrijire.
- 4.8 Din aceste considerente, **Consiliul recomandă Ministerului Muncii și Protecției Sociale majorarea cuantumului alocației pentru îngrijire, însoțire și supraveghere, astfel încât acesta să fie echivalent salariului unui asistent personal angajat cu normă întreagă, astfel, oferind posibilitatea reală persoanelor cu dizabilități severe să achite serviciile unui îngrijitor.**
- 4.9 Totodată, în cadrul ședinței de audieri pe cauză, Consiliul a fost sesizat în legătură cu următoarele probleme sistemice cu care se confruntă persoanele cu dizabilități severe: 1) neacoperirea necesităților reale ale populației în serviciul “Asistență Personală”; 2) angajarea asistenților personali pe fracțiuni de normă; 3) nerecunoașterea dreptului de a beneficia de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere unor categorii de persoane; 4) lezarea dreptului asistenților personali la odihnă din cauza insuficienței serviciilor de tip „Respiro”. Din aceste considerente, Consiliul și-a propus să evalueze, în cadrul unei cercetări mai ample, serviciile și prestațiile sociale actualmente disponibile acestei categorii de persoane, care se regăsesc într-o situație particulară de extremă vulnerabilitate.
- 4.10 Astfel, analiza datelor colectate a relevat că la finele anului 2022 de serviciul „Asistență Personală” beneficiau 5878 persoane cu dizabilități severe, iar alte 2713 cereri de admitere în serviciu erau neacoperite, solicitanții fiind incluși în lista de așteptare. Este de menționat că a avut loc o realizare progresivă a acestui serviciu, dat fiind faptul că numărul persoanelor cu dizabilități severe încadrate în serviciul “Asistență Personală” s-a dublat față de anul 2019, când doar 3250 de persoane beneficiau de serviciile asistentului personal. Totodată, la finele anului 2022, alte 12672 persoane beneficiau de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere, printre care și 4900 persoane care îngrijesc de un copil cu dizabilități severe. Întrucât beneficiarii alocației sociale de îngrijire și supraveghere nu sunt încadrați în serviciul „Asistență Personală”, însă sunt potențial eligibili pentru acesta, Consiliul a estimat că necesitățile reale a populației în serviciul “Asistență Personală” sunt acoperite la etapa actuală doar în proporție de 32% (nr. beneficiarilor raportat la nr. total al persoanelor cu dizabilități severe eligibile). În acest sens, Consiliul recomandă **asigurarea realizării progresive prin identificarea și alocarea, în procesul de elaborare a bugetelor locale, a mijloacelor financiare, care să asigure acoperirea necesităților persoanelor cu dizabilități severe în servicii de îngrijire, însoțire și supraveghere.**
- 4.11 Referitor la serviciul social „Asistență Personală”, Consiliul a notat că în lipsa resurselor financiare suficiente, precum și având în vedere necesitatea de a încadra mai multe

persoane în Serviciu, autoritățile locale continuă să recurgă la practica angajării asistenților personali pe fracțiuni de normă, cu stabilirea unui program parțial de muncă. Din analiza datelor furnizate de autoritățile locale, Consiliul a stabilit că în anul 2022, din numărul total de asistenți personali: 4941 au fost angajați cu normă întreagă, 665 – pe 0,75 unitate, 266 – pe 0,5 unitate și 5 persoane – pe 0,25 unitate. Dincolo de faptul că această practică afectează negativ beneficiarii, deoarece de cele mai multe ori nu acoperă necesitățile de îngrijire ale acestora, Consiliul a concluzionat că aceasta prezintă o serie de dezavantaje și pentru persoanele care sunt implicate în activități de îngrijire a acestora pe termen lung. În particular, Consiliul a reținut că angajarea asistenților personali pe 0,5 unitate sau 0,25 unitate determină reducerea semnificativă a cuantumului remunerării acestora, fapt ce afectează negativ în mod special persoanele, care îngrijesc un membru de familie și nu pot realiza venituri suplimentare. Drept efect, realizarea de către o persoană, angajată în calitate de asistent personal, a unui venit lunar de 1647 lei, respectiv 823,5 lei, va determina un cuantum mai redus al pensiei pentru limită de vârstă în comparație cu persoanele care îngrijesc o persoană cu dizabilitate severă fără a fi angajată în calitate de asistent personal, or în cazul ultimelor la determinarea venitului mediu lunar asigurat se va lua în considerare salariul mediu lunar pe țară, care este semnificativ mai mare. Din aceste considerente, **Consiliul recomandă alocarea, în procesul de elaborare a bugetelor locale, a resurselor financiare suficiente pentru asigurarea angajării asistenților personali pe normă întreagă.**

- 4.12 O altă carență constatată de Consiliu în rezultatul analizei situației persoanelor cu dizabilități severe este determinată de lacunele cadrului normativ în vigoare. În particular, Consiliul a relevat că legislația națională recunoaște dreptul de a beneficia de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere doar persoanelor cu dizabilități severe din copilărie și persoanelor cu dizabilități severe nevăzătoare. Pe cale de consecință, persoanele cu dizabilități severe, altele decât de vedere, a căror dizabilitate a survenit după vârsta de 18 ani sunt excluse. În această privință, Consiliul a subliniat că fiecare persoană cu dizabilități severe care justifică necesitatea îngrijirii, însoțirii și supravegherii unei alte persoane, trebuie să fie eligibilă pentru formele de asistență socială disponibile și să poată opta pentru una din ele, iar dreptul de a beneficia de alocația pentru îngrijire nu trebuie să fie condiționat de momentul survenirii dizabilității. În partea ce privește îngrijitorii, Consiliul a reținut că persoanelor care îngrijesc, însoțesc și supraveghează o persoană adultă cu dizabilități severe nu le este recunoscut dreptul la alocație pentru îngrijire, însoțire și supraveghere, or legislația recunoaște acest drept doar persoanelor care îngrijesc la domiciliu un copil cu dizabilități severe în vârstă de până la 18 ani. În această privință, Consiliul a atras atenția asupra faptului că cele două categorii se află în situații similare, prin urmare, ar trebui să beneficieze de oportunități egale stabilite de lege. Având în vedere cele menționate, Consiliul reiterează recomandarea formulată în Avizul Consultativ din 13 martie 2023 pe cauza nr. 216/22 de a **modifica art. 14 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr. 499/1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni și expunerea acestuia după cum urmează: “a) persoanelor care îngrijesc, însoțesc și supraveghează la domiciliu o persoană cu dizabilități severe”; “b) persoanelor cu dizabilități severe cărora instituția responsabilă de determinare a dizabilității le-a recomandat servicii de îngrijire permanentă din partea altei persoane.”**
- 4.13 De asemenea, Consiliul a relevat că insuficiența serviciilor de tip “Respiro” determină lezarea dreptului asistenților personali la odihnă. Actualmente, în țară sunt funcționale doar 7 centre de plasament “Respiro”, respectiv pentru persoanele cu dizabilități severe din alte 28 de raioane ale țării serviciul respectiv este practic indisponibil. În anul 2022, de serviciul “Respiro” au beneficiat 155 persoane – număr extrem de mic raportat la numărul persoanelor care sunt angajate în calitate de asistent personal. Astfel, în lipsa serviciilor specializate care

să ofere asistență persoanelor cu dizabilități severe pentru ca persoanele, care le îngrijesc să poată beneficia de un repaus, asistenții personali nu își pot realiza dreptul la concediu de odihnă anual. Drept rezultat, deși oficial asistenții personali sunt în concediu, de facto, în timpul concediului ei îngrijesc în continuare de beneficiar. Conform legislației în vigoare, asistentul personal poate fi angajat pentru maximum 40 de ore pe săptămână pentru un beneficiar. Întrucât serviciul "Asistența Personală" activează conform regimului de 5 zile în săptămână a câte 8 ore pe zi, asistenții personali nu sunt remunerați pentru munca prestată în celelalte două zile de repaus săptămânal. Această practică, deși este una neutră, afectează negativ persoanele cu dizabilități singuratice, încadrate în serviciul "Asistență Personală", dat fiind faptul, că asistentul personal desemnat, nefiind rudă/persoana apropiată a acestuia, nu este motivat să presteze serviciul în afara orelor de muncă. În această privință, **Consiliul recomandă dezvoltarea de către autoritățile publice locale a Serviciului social "Respiro" prin instituirea centrelor de plasament în localitățile în care acesta nu este disponibil.**

Președinte

Ian FELDMAN